samo te riječi nego i firentinskog substandardnog *buci!* usp. Ž. Muljačić, *Su alcune voci italiane di origine croata*, »Atti del VII Convegno del Centro per gli Studi dialettali italiani (Torino-Saluzzo, 18—21 maggio 1970)«, Torino 1971 str. 91—94.

Za *intima* (str. 85) usp. i Ž. Muljačić, *Dalmatske studije II (tundela »jastuka«)*, Filozofski fakultet u Zadru, »Radovi«, 5 (1963—1964), str. 70—82.

vissola »višnja« (str. 201) neće biti germanskog porijekla, kako misli Prati, već najvjerojatnije grčkoga kako drži, argumentirajući svoje mišljenje i porijeklom same biljke koja se iz Male Azije proširila u Evropu, M. Cortelazzo, *L'influsso linguistico greco a Venezia*, Bologna 1970, str. 255. Time se i etimon odgovarajućih rumunjskih i naših riječi potpunije uklapa u etimon koji je uočio već REW 1433, 2, s time da je naše š, s obzirom da je M. Vasmer utvrdio: »Es finde sich nirgends ein slavisches š aus griechischem s«, refleks rumunjskog u kome latinsko i grčko s pred palatalnim vokalima pravilno prelazi u š (usp. SIC > *si*, SEPTEM > *sapte* i sl. Za povijest te riječi koja treba tek da se izradi usp. i A. de Vincenz, *Methodisches zur Frage der frühesten Beziehungen zwischen den slavischen und den romanischen Sprachen*, »Das östliche Mitteleuropa in Geschichte und Gegenwart. Acta Congressus historiae Slavicae Salisburgensis in memoriam SS. Cyrilli et Methodii anno 1963 celebrati«, Wiesbaden 1966, str. 118—122.

Alberto Vārvaro, *Storia, problemi e metodi della linguistica romanza*, Napoli 1968, str. 414.

Taj priručnik povijesti romanske lingvistike i njenih problema i metoda ne kani zamijeniti odgovarajuće poglavlje u knjizi C. Tagliavinija, *Le origini neolatine*, Bologna 1964¹ (v. o njoj našu recenziju, *Linguistica* 6, 1964, str. 95—100) kako skromno ističe autor u pregovoru. S naše bismo strane dodali da je autorova namjera bila dati studentima bolji i suvremeniji pregled povijesti romanistike od Vidosova jer taj nizozemski romanist mađarskog porijekla nakon talijanskog izdanja svog priručnika (1959) nije mijenjao glavni tekst nego samo bilješke, i to nebitno (usp. španjolsko izdanje iz 1963. i njemačko iz 1968. god.). Kako povijest romanistike zaprema u biti samo prvi dio Vidosove knjige (173 str.) a ovdje je glavna iako ne i jedina tema, to je očito da je Vārvaro kvantitativno daleko ostavio iza sebe svog prethodnika. U čemu je kvalitetno bolji odnosno potpuniji, vidjet će se niže.

Za razliku od lingvиста Vidosova koji je, u doba kad je pisao nizozemski izvornik svoje knjige (tiskan 1956. god.) bio vrlo skeptičan prema strukturalizmu, naš je autor, iako po temeljnom usmjerenju filolog, pokazao mnogo dobre volje i prema tom pravcu i prema generativnoj i transformacijskoj gramatici i razumijevanja kako za njihove teoretske postavke tako i za njihova praktička ostvarenja na području opće romanistike i proučavanja pojedinih romanskih jezika (najviše se zadržao na radovima strukturalista A. Martineta i H. Weinricha). Treba mu priznati da je pokazao i mnogo više zanimanja za velike romaniste 19. st. nego Vidos koji je svu povijest romanistike do pojave lingvističke geografije zblio u tridesetak stra-

nica dok taj period ovdje zahvaća, uz prekide, više od polovice knjige. Stoga se i moglo dogoditi da su ovdje dobili i tako mnogo prostora odjeljci o F. Diezu (kojemu je posvećeno cijelo jedno poglavlje, str. 51—83), H. Schuchardt (str. 91—104; s dva zanimljiva dijagrama o raščlambi romanskog jezičnog prostora koji su današnjim romanistima redovno nepoznati; i str. 150—164, gdje se spominju i novija mišljenja o tzv. kreolskim jezicima) i W. Meyer-Lübke (str. 141—150 i 170—179). U odnosu na Vidosa strukturalizmu je posvećeno mnogo više prostora (str. 329—401) što je ipak manje od onoga što nalazimo u najnovijem historijskom presjeku kroz zadnja tri desetljeća romanske lingvistike što ga je engleska romanistica Rebecca Posner objavila, pod naslovom *Thirty years on* (str. 393—579), kao dodatak u novom neizmjenjenom izdanju čuvenog priručnika I. Iordana i J. Orra, *An Introduction to Romance Linguistics. Its Schools and Scholars*, koje je nedavno (1970) objavio oxfordski nakladnik Basil Blackwell. Kako je taj presjek i obimniji i bolji od Värvarova, upućujemo na našu recenziju (izlazi uskoro u *Archivio glottologico italiano*). Što se tiče znanstvene literature na talijanskom jeziku, međjutim, Värvarova zadnja dva poglavlja *Ferdinand de Saussure*, str. 329—355, i *La linguistica strutturale*, str. 357—401, zadržavaju i dalje punu vrijednost jer su odgovarajući dijelovi u petom, znatno dopunjenom izdanju Tagliavinijeva priručnika (str. 43—56), uza svu svoju briljantnost suviše kratki.

Ostaje nam, dakle, da usredotočimo našu pažnju na prvih devet poglavlja. To su: *Dalle prime grammatiche provenzali alla linguistica comparata*, str. 11—50; *Friedrich Diez*, str. 51—83; *Apogeo e contestazione della concezione naturalistica del linguaggio*, str. 85—122, *I Neogrammatici*, str. 123—164; *Lo studio del sostrato*, str. 165—197; *La geografia linguistica*, str. 199—231; *La linguistica idealistica*, str. 199—231; *Le nuove metodologie dello studio lessicale*, str. 249—286, i *Problemi di linguistica storica*, str. 287—328. Djelo sadrži i 10 karata (za koje postoji popis) i brojne dijagrame (za koje popis nedostaje).

Autoru moramo priznati da je višestruko premašio cilj koji je sebi bio postavio: njegov priručnik koristit će ne samo talijanskim studentima nego i talijanskim i netalijanskim romanistima. Pored već spomenutih prikaza o velikanima romanistike iz 19. st. svi će strani romanisti biti zahvalni Värvaru za odjeljke posvećene djelovanju nekoliko velikih Talijana (kao što su Dante, F. Biondo, G. I. Ascoli, M. Bartoli, B. Croce i B. Terracini) na području struke; ti odjeljci ponekad prelaze u vrijedne male medaljone. Kako je autor po svom znanstvenom interesu u prvom redu hispanist, to su mnoga pitanja u vezi s iberoromanskim jezicima, osobito španjolskim, i podaci o hispanistima ovdje obilniji nego u većini priručnika ove vrste. Sva poglavlja nisu podjednako historiografska: peto koje govori o supstratu i deveto sadrže, s mnogo osjećaja za mjeru, i mišljenja lingvista koji u njih strogo kronološki ne bi spadali o pitanjima koja se tu razmatraju. Ističemo kao posebno zanimljive odjeljke o amerindijskom supstratu u Latinskoj Americi (str. 189—197) o tome što mora znati romanist koji proučava tzv. srednjo-vjekovne *scriptae* (tu su koncizno doneseni rezultati L. Rémaclea i C. T.

Gossena, str. 305—316) i što mogu romanisti koji se sami ne bave proučavanjem toponima očekivati od rezultata toponomastike, osobito historijske (str. 316—328). Malo je Talijana koji kao Vārvaro kritički gledaju na Bartolijeve arealne norme i koji tako moderno misle o etimologiji pa će i odgovarajuća poglavlja osobito osmo koje pretpostavlja znatan teoretski korak naprijed zanimati sve romaniste.

XI Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románicas. Organizado por el Consejo Superior de Investigaciones Científicas. *Actas.* Publicadas por Antonio Quilis con la colaboración de Ramón B. Carril y Margarita Cantarero, I—IV, Madrid 1968, str. XVI — 2220.

Od 7 plenarnih predavanja i 162 referata koji su bili održani na XI međunarodnom kongresu romanista u Madridu od 1. do 9. IX 1965. tiskano je u ovim monumentalnim Aktima koji su nedavno (tek 1970, a ne 1968. god. kako na njima stoji) izašli njih 150. Nedostaje jedno predavanje (P. Aebischer, *Anthroponymie et linguistique*) i 18 referata. Dodajmo preliminarno da su tu objavljena samo tri referata sudionika iz SFRJ (autori su im: A. Grad, J. Kolonomos i M. Skubic, v. niže) dok su nam od referata N. Banaševića (*Pour une édition critique des »Notes sur la Servie«*) i B. Nasteva (*La place de l'aroumain dans la Romania balkanique*) poznati samo rezimei (tiskani u programu Kongresa, str. 89 i 134—135) a od onih V. Draškovića (*La versification du »Pèlerinage de Charlemagne«*) i S. Škerlja (*Le classement de la matière syntaxique*) samo naslovi.

Kao što se i moglo očekivati s obzirom na veliki broj kongresista iz Španjolske, Portugala i Latinske Amerike (164 od svega 433 sudionika) i na mjesto održavanja Kongresa, najveći se broj tema (njih 55) tiče iberoromanskih jezika i književnosti a zatim francuskog i okcitanskog (29). Mnogo je manje pažnje bilo posvećeno italomanskim jezicima (talijanski 8, furlanski 2) i rumunjskom (6). Ostatak se tiče opće lingvistike i filozofskih disciplina u vezi s jezikom (20), opće romanistike s vulgarnim latinskim (21 + 2) i komparativnih odnosno kontrastivnih studija u kojima se tretiraju obično po dva geografski udaljena romanska jezika (7). Prilozi su podijeljeni na 19 sekcija na osnovu problematike koja se proučava; sekcije 14.—19. (= IV sv.) i poneki prilozi iz ostalih sekcija (3 plenarna predavanja, tiskana u I sv., i skoro cijela 4. sekcija *La latinidad periférica en la época antigua y moderna*) tiču se isključivo Iberoromanije.

Zbog ograničena prostora osvrnut ćemo se samo na referate koji se bave značajnijim lingvističkim i filološkim pitanjima. Nećemo se, dakle, baviti prilogima koji se bave disciplinama pomoćnim za romaniste. Najprije ćemo se osvrnuti na radove općelingvističkog i romanističkog sadržaja a zatim na one koji se bave pojedinim romanskim jezicima, od rumunjskoga do portugalskoga. Paginacija se ne prekida pa nema potrebe da citiramo i sveske ako im znamo dimenzije: I (do 420. str.), II (1060), II (1710), IV (2220).

Pri citiranju zadnjom brojkom obuhvaćamo i priključene diskusije (ukoliko ih ima).